

INTERVJU

ANJA SOVAGOVIĆ-DESPOT

Na DLII gledat ćemo je u ikonskoj ulozi hrvatskog teatra - kao barunicu Castelli u "Gospodi Glembajevima"

Krleža je bio zaljubljen u ženu koja ima panični odnošaj s duhovnikom, a ta nemoguća Castelletica i mene zbunjuje

PIŠE IVANA MIKULIČIN | SNIMIO DARKO TOMAŠ / HANZA MEDIA

Prvakinji Dramskog kazališta Gavella Anji Šovagović-Despot redatelj Zlatko Sviben povjerio je ulogu barunice Charlotte Castelli-Glembay u prvom uprizorenju Krležine "Gospode Glembajevih" u povijesti najstarijeg nacionalnog kazališnog festivala Dubrovačkih ljetnih igara. Nakon svojih 40 godina bivanja na sceni dopalo ju je da igra erotski zubatu ženu koju je inteligencija putenosti održala dok je posinak nije zaklao one kobne večeri u glembajevskoj rezidenciji. U podjeli ovogodišnje dubrovačke premijere u ulozi Ignjata Glembaya naći će se srpski glumac Predrag Ejodus, a u ulozi Leonea Živko Anočić. Predstava će se igrati u

KULTURA

UPRAVO TA DIVLJA SLOBODA KOJA JU TJERA KROZ ŽIVOT, TAJ IMPERATIV "TJELESNOG", TA SLABOST NARAVI KOJU JE UVIJEK PRIZNAVALA KAO DA SE NJOME PONOSI I SRAMI U ISTI MAH, TAJ STIL PREŽIVLJAVANJA, ONO JE ŠTO DUBOKO UZNEMIRUJE U TOJ ŽENI, OBJAŠNJAVA GLUMICA

Umjetničkoj galeriji u Dubrovniku početkom kolovoza.

GLADNE SKITNJE Proteklo je gotovo devet desetljeća otkad je ulogu barunicu Castelli prvi put igrala Krležina supruga Bela i otada ta žena, koja se nikad tjelesnog u sebi nije sramila, nije prestala uznemiravati i kazališnu kritiku i publiku. Svjesna je toga i Anja Šovagović Despot.

- Zaista, barunica Charlotte Castelli-Glembay uznemirava već i samim svojim imenom. Kako barunica? Zašto Castelli? Pošto Glembay? Zašto nosi tako neobično i tako zvučno ime - Charlotte? Ili je to ime o kojem je sama maštala u predvećernjim, gladnim skitnjama po slinavim pločnicima kada je još bila jezivo siromašna i bolno usamljena, neobično sebična djevojčica? Meni se čini da Charlotte, naime, nikada nije bila mlada - primjećuje Anja Šovagović Despot, pripadnica te sjajne umjetničke obitelji nekih od ponajvećih umjetničkih osobnosti hrvatskog glumišta posljednjeg stoljeća, nastavljajući nadalje o liku koji posljednjih dana intenzivno proučava, uoči početka kazališnih proba s redateljem Svibenom u Zagrebu:

- I dok je, kao dvadesetogodišnja djevojka, nošena zvjerinim instinktom i trijeznim ženskim razumom, prodala svoju putenu mladost pedesetdvođodišnjem barunu Castelliju, već tada je Charlotte bila proračunata, iskusna, samosvjesna, manipulativna, okrutna i hazarderski spremna na sve. Na sve, čak i na poraz. Taj "unutarnji zakon ličnog užitka" koštao ju je braka s barunom Castellijem. On je, naime, razvrgao taj promašeni odnos jer je Charlotte odlučila među svoje noge uplesti i jednog beznačajnog, bezimnog, usputnog, lovačkog oficira. Upravo ta divlja sloboda koja ju tjera kroz život, taj imperativ "tjelesnog", ta erotska inteligencija, ta slabost naravi koju je uvijek priznavala kao da se njome neizmjereno ponosi i srami u isti mah, taj je stil života, stil preživljavanja, ono što duboko uznemiruje u toj ženi. Uznemiruje njezina tajanstvenost, nedorečenost, drskost, neotkriveni susreti. Uznemiruje njezin kontroverzan odnos sa sinom Oliverom, uznemiruje hladni dvadesetogodišnji brak s Ignjatom Glembayem iz kojeg nije pobjegla već je samoubilačkim bezobrazlukom, prkosno dopustila svoju smrt - reći će glumica.

Charlotte međutim nikada nije nekakva tajna opsosija Anje Šovagović Despot, koja se već okušala u drugim Krležinim ženskim licima. Kao studentica glume

obožavala je Krležinu dramu "U agoniji"...

- O Charlotti kao liku koji bih glumila nisam razmišljala. S Laurom Lenbachovom diplomirala sam u klasi profesora Toma Durbešića i kroz njegova sam fantastična predavanja upoznavala Krležu i sve te čudne tipove Glembajeve. Mogu reći da je Tom formirao i neki moj odnos prema ženskim licima u Krleže koji je u to vrijeme bio veoma blagonaklon spram velikog pisca. Međutim, Laura je među rijetkim Krležinim ženskim ulogama kojoj se ne može prišiti naziv - kako to upitno zvuči! - bludnice. Voljela sam tu ulogu, kasnije sam u "Gavelli" u režiji Mire Medimorca igrala Melitu u "Ledi", a u "Povratku Filipa Latinovića", u adaptaciji i režiji Zlatka Viteza, bila sam Ksenija Radajeva - Bobočka. Barunica Castelli ima određenih sličnosti s Bobočkom i dok sam radila "Latinovića", često sam prečitavala i "Gospodu Glembajeve" i prozu u kojoj je Krleža pisao o porijeklu i zgodama ove obitelji ubojica i kriminalaca - uspoređuje Anja dvije junakinje.

KELNERI I BISKUPI Charlottu su igrale, pored Bele Krleže, Mira Stupica, Neva Rošić, Dubravka Miletić, Ena Begović, Alma Prica, pa i Severina.

- Čast je pored ovih velikih dama hrvatskog teatra igrati Castellijevu. Ova neobična i snažna uloga zahtijeva veliku energiju, intelektualni napor, tjelesnu spremnost kao i neupitnu scensku karizmu koju sve ove glumice imaju u neograničenim količinama - rezonira prvakinja Gavelle.

Pitanje barunice Castelli-Glembay danas se počesto svodi na dilemu je li riječ o beskrupuloznoj bludnici ili pak ženi koja nije imala izbora nego da zbog gladi napusti sobicu u kojoj je polako pod petrolejkom kašljucala njezina majka i krene s olinjalom lisičom oko vrata u život, prema kelnerima i biskupima koji će se naći pred njenim no-

NADAM SE DA NAŠOM PREDSTAVOM NEĆEMO PODILAZITI OVOVREMENSKIM POLITIČKIM USPOREĐIVANJIMA ILI NEKAKVIM JEDNOSTAVNIM TOBOŽNJIM PREPOZNTLJIVOSTIMA. VOLJELA BIH DA BUDEMO - RETRO

gama, odnosno prema lukrativnoj udaji za Castellija.

- Uvijek, naime, postoji izbor. Što znači da netko zbog gladi napusti sobicu prema kelnerima i biskupima... i na kraju zapne s brodovlasnikom, nasljednikom očeve firme Glembay Ltd. Comp., predsjednikom Industrijalne banke, vlasnikom svilara, sapunara, pivovara, tkaonica, parnih pilana i jednim od glavnih akcionara D.D.G. ? Slučajno? Ali, ne, naravno. To je plan, promišljen, ukalkuliran, fantastično profesionalan plan koji je Charlotta zacrtala davno u svojoj mladosti (koju nije imala) i u potpunosti ga ispunila. Upravo je njezina ubitačna, razarajuća snaga, njezina manipulativna, mačkasta priroda, ono što uzbuđuje glumicu pri stvaranju uloge. Naravno da je bludnica, naravno da je kurva, uostalom, ona to nikada i nije skrivala. I upravo je ta nevjerojatna iskrenost i istinitost njezinih rečenica i opravdanja kojima se služi u konverzacijama, ono što ju čini privlačnom, posebnom, neukrotivom, autentičnom. Nevinom - odgovara glumica.

Krleža međutim nije bio tako strog prema Castellici, on u svojoj prozi o Glembajevima izražava određenu zaljubljenost u lik koji je stvorio: "Od sveg tog tjelesnog i materijalnog u njoj je sve bilo potpuno obratno; u njenom nujnom pogledu, u njejoj me-

kanoj i na prvi pogled neobičnoj mirisavoj kosi, u njenom bolećivom teintu, u svemu tome bilo je nečeg višeg kao romantičnog i uzvišenog rezigniranog... dašak nečeg nadzemaljski poetičnog u njoj."

- Naravno, Krleža je pomalo zaljubljen u barunicu, to sam i ja primijetila, ha, ha, ha. Tako čista i prljava, tako topla i hladna, tako lijepa i ružna, tako meka i tvrda, tako glupa, a inteligentna, tako frigidna, a seksualna, tako erotična, a daleka, pa još i opsjednuta tijelom i tjelesnim, odjećom, namještajem, modom, krznom, nakitom, dekolteima, cipelama, tepisima, bundama, u paničnom odnošaju s duhovnikom Silberbrandtom kako bi barem malo iskupila svoje ovozemaljske, prljave strasti... božanstveno mirna, porculanskih ruku, sablasne bjeline napudranog lica, u dubokoj tuzi zbog genetskog prokletstva svog vlastitog sina... pa još i ta esencija ženskosti, taj općeniti fatalizam, ta mračna tragika, pa taj pijedestal privlačnosti ove "demonške žene"!

VAŽAN INSTINKT Da li naše društvo danas s neokonzervativnim raspoloženjem i ozračjem primitivizma previše sudi Castellici?

- Ha, pa koje društvo ne bi sudilo takvoj osobi? I što, zapravo, znači osuda? Uvijek netko osuđuje, a netko brani. Važno je imati čvrste osobne argumente jer avant-garde

u hipu može postati derriere-garde, ionako sve ovisi o promjeni kursa. Neokonzervativno raspoloženje i ozračje primitivizma živimo oduvijek i uvijek, a i Krleža govori o malograđanskim relacijama u "zbunjenoj" vremenu oko devetstote. Pomalo se i ja osjećam zbunjeno pred silnim kontradiktornostima koje ujedinjuje u sebi ova tajanstvena i nemoguća žena i jedva čekam udahnuti dušu u papirnato tijelo junakinje, svoje uloge, pa zbunjeno otkrivam samu sebe kako joj potajno skidam aureolu toga nečega, neobjašnjivoga - otkriva uzbudljiv proces stvaranja uloge.

Recimo da je čuperak Leoneove kose u Castellčinu medaljonu dokaz da je posinak jedini muškarac kojeg je zapravo voljela. Anja Šovagović međutim ne misli da je Charlotte lik koji se ikad odlučio za ljubav.

- Charlotte vodi instinkt. Barem tako mislim sada dok još probe nisu počele punim intenzitetom. Ja još ne znam je li Leone zaista ljubav njezina života ili je ljubav njezina života život sam. Možda čuperak kose uopće nije Leonov, možda je njezin, a možda ničega nema u tom medaljonu. Sve je to mutno u nama, reći će Leone, pa i ovo o ljubavi o čemu me pitate samo su tlapnje i maštanja. Međutim, realizacija koja me očekuje može me u svakom trenutku iznenaditi i potpuno poraziti i sva moja teorijska

razmišljanja. Uostalom, koliko god puta do sada čitala tekst, svaki put vjerujem drugačije. Ipak će sve ovisiti o glumi - rezonira.

VRLO OBRAZOVAN Genealogija Glem-bajevih kaže da se familija obogatila kad je Ignjatov djed u viničkoj šumi ubio i orobio kranjskog zlatara. Prevedeno na današnji jezik, reklo bi se "ne pitaj me gdje sam stekao prvi kapital". Obitelj kartaša, varalica, bludnica, hohštaplera, ubojica i kriminalnih tipova, gdje je Ignjat Glembay brodovlasnik, vlasnik firme Glembay Ltd. Comp., predsjednik Industrijske banke, vlasnik svilara, sapunara, pivovara, tkaonica, parnih plinara, bankrotirat će kobne noći. Desetljećima su komunisti donjogradsku patricijsku obitelj voljeli kao dokaz da je buržoazija propala, dok su nasljednicima međuratnih buržuja bili podsjetnik da su oni ipak aristokrati. Danas propast Glem-bajevih ima isključivo dnevnopolitičku aso-

KOJE DRUŠTVO NE BI OSUDILO BARUNICU? UVIJEK NETKO OSUĐUJE, A NETKO BRANI. VAŽNO JE IMATI ČVRSTE OSOBNE ARGUMENTE JER AVANT-GARDE U HIPU MOŽE POSTATI DERRIERE-GARDE, OVISI O PROMJENI KURSA

cijaciju. Kako ovdje stoji Svibenov koncept?

- O tome kako je redatelj Sviben koncipirao svoje Glem-bajeve, u ovom času ne mogu previše reći. Ono što je moja želja, a mislim da je i redateljeva, ne podilaziti ovovremenskim političkim uspoređivanjima ili nekakvim jednostavnim tobožnjim prepoznatljivostima. Ono što me zanima jesu odnosi između lica i njihove međusobne optužbe koje zvone kao zvona na pogrebu. I što je to i zašto je to tako mutno u nama? U realizaciji, zanima me na koji način nešto što je dovoljno staromodno najednom može postati strašno moderno. Voljela bih da ova predstava bude retro, ma što to značilo.

Sviben je brutalno obrazovan čovjek, a o Krleži, njegovoj književnosti, političkim kontradiktornostima, privatnim pikanterijama, Beli Krleži, raznim odnosima i odnošajima koji su se događali na Gvozdu i oko njega zna, bojim se, i previše. Zanimljivo je slušati ga jer smo još u prvoj fazi razgovora i iščitavanja. Mislim da će koncept izaći i iz osobnosti glumaca koji će nositi predstavu uz ne manje važan glazbeni doprinos maestra Zlatka Tanodija. Glazba je vrlo važan segment ove predstave. Snoviđenja, flashbackovi, slike samoubojstava, sprovoda, bljeskovi krvavih obračuna, bit će obavijeni moćnom glazbenom koprenom - zaključuje Anja Šovagović Despot.